

Dictamen en relació amb la consulta formulada per un Ajuntament relativa a la sol·licitud d'accés per part d'un progenitor a una còpia d'un informe de derivació dels serveis socials bàsics municipals que afecta la seva unitat familiar

Es presenta davant l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades una consulta del delegat de protecció de dades d'un Ajuntament relativa a la sol·licitud d'accés per part d'un progenitor a una còpia d'un informe de derivació dels serveis socials bàsics municipals que afecta la seva unitat familiar.

En particular, la consulta exposa que l'Ajuntament ha rebut una sol·licitud en la qual un progenitor sol·licita accedir a un Informe de derivació a l'EAIA, elaborat pels serveis socials bàsics, en el qual informen haver detectat una situació complexa i conflictiva que afecta la seva unitat familiar, inclosos menors, sobre la qual hi ha suficients elements que justificarien la intervenció de l'EAIA.

S'adjunta a la consulta la instància presentada pel progenitor i l'informe de derivació a l'EAIA sobre el qual se sol·licita accedir i en el qual s'han eliminat determinades dades personals.

Analitzada la petició, que no s'acompanya de més informació, vista la normativa vigent aplicable i d'acord amb l'informe de l'Assessoria Jurídica, es dictamina el següent:

I

(...)

II

La consulta planteja el dubte en relació amb la possibilitat d'atorgar l'accés sol·licitat per part d'un progenitor a una còpia d'un informe de derivació a l'EAIA elaborat pels serveis socials bàsics de l'Ajuntament, a partir del qual s'informa l'EAIA haver detectat una situació sobre la qual hi ha suficients elements que justificarien la seva intervenció, i que tindrien relació amb una situació complexa i conflictiva en la unitat familiar que afectaria menors. En definitiva, segons s'exposa, l'objectiu de l'informe és informar a l'EAIA de la situació de risc detectada perquè, si ho considera adient, obri un expedient.

Segons es desprèn de la consulta, i la documentació tramesa, l'informe de derivació del qual el progenitor en vol obtenir una còpia inclou dades que li són pròpies i dades identificatives i característiques personals dels seus fills, de l'altre progenitor (noms i cognoms, data de naixement, domicili i municipi, DNI, nacionalitat i telèfon), i a més, l'informe també detalla la relació que mantenen els dos progenitors amb els seus fills, les seves accions, i les actuacions

dutes a terme pels serveis socials de l'Ajuntament. També contindria informació sobre les parelles dels progenitors i els seus fills.

Val a dir que, d'acord amb el que preveu l'informe de derivació, s'identifiquen cinc fills que pertanyen a ambdós progenitors, alguns dels quals són menors d'edat. Cal fer avinent que, alhora, l'informe també inclou informació en relació amb altres menors, un fill del progenitor sol·licitant i la seva parella, i un altre de la parella de l'altre progenitor.

Situada la consulta en aquests termes, cal tenir en compte que, segons el Reglament (UE) 2016/679, de 27 d'abril, general de protecció de dades (RGPD), són dades de caràcter personal *“toda información sobre una persona física identificada o identificable («el interesado»); se considerará persona física identificable toda persona cuya identidad pueda determinarse, directa o indirectamente, en particular mediante un identificador, como por ejemplo un nombre, un número de identificación, datos de localización, un identificador en línea o uno o varios elementos propios de la identidad física, fisiológica, genética, psíquica, económica, cultural o social de dicha persona”*.

Per tant, el tractament de dades (art. 4.2 de l'RGPD) de les persones físiques per part dels serveis socials es troba sotmès als principis i garanties de la normativa de protecció de dades personals (RGPD i Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals (LOPDGDD)).

L'origen de la consulta guarda relació amb l'activitat dels serveis socials municipals, regulació sectorial encapçalada per la Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de serveis socials. No obstant això, val a dir que l'objecte d'aquest dictamen no és l'anàlisi des del punt de vista de la legitimació dels serveis socials per tractar les dades (que pot trobar cobertura a l'article 6.1.e) RGPD en relació amb la legislació de serveis socials), o bé la seva legitimació per a informar a l'òrgan competent en matèria de protecció dels infants i adolescents de les situacions de risc o desemparament que coneixin (en relació amb el que preveu l'art. 101 de la Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència), sinó l'anàlisi del dret del progenitor a obtenir una còpia d'un informe de derivació a l'EAIA que afecta la seva unitat familiar.

L'informe de derivació elaborat pels serveis socials inclou no només informació personal del progenitor sol·licitant, sinó també dades personals relatives als seus fills, menors i majors d'edat, així com informació relativa a l'altre progenitor i les seves respectives parelles, i la filla de la parella de l'altre progenitor.

En relació amb les dades pròpies del progenitor sol·licitant, cal tenir en compte el dret d'accés regulat a l'article 15 de l'RGPD, pel qual:

“1. El interesado tendrá derecho a obtener del responsable del tratamiento confirmación de si se están tratando o no datos personales que le conciernen y, en tal caso, derecho de acceso a los datos personales y a la siguiente información:

- a) los fines del tratamiento;*
- b) las categorías de datos personales de que se trate;*

c) los destinatarios o las categorías de destinatarios a los que se comunicaron o serán comunicados los datos personales, en particular destinatarios en terceros u organizaciones internacionales;

d) de ser posible, el plazo previsto de conservación de los datos personales o, de no ser posible, los criterios utilizados para determinar este plazo;

e) la existencia del derecho a solicitar del responsable la rectificación o supresión de datos personales o la limitación del tratamiento de datos personales relativos al interesado, o a oponerse a dicho tratamiento;

f) el derecho a presentar una reclamación ante una autoridad de control;

g) cuando los datos personales no se hayan obtenido del interesado, cualquier información disponible sobre su origen;

h) la existencia de decisiones automatizadas, incluida la elaboración de perfiles, a que se refiere el artículo 22, apartados 1 y 4, y, al menos en tales casos, información significativa sobre la lógica aplicada, así como la importancia y las consecuencias previstas de dicho tratamiento para el interesado.

2. Cuando se transfieran datos personales a un tercer país o a una organización internacional, el interesado tendrá derecho a ser informado de las garantías adecuadas en virtud del artículo 46 relativas a la transferencia.

3. El responsable del tratamiento facilitará una copia de los datos personales objeto de tratamiento. El responsable podrá percibir por cualquier otra copia solicitada por el interesado un canon razonable basado en los costes administrativos. Cuando el interesado presente la solicitud por medios electrónicos, y a menos que este solicite que se facilite de otro modo, la información se facilitará en un formato electrónico de uso común.

4. El derecho a obtener copia mencionado en el apartado 3 no afectará negativamente a los derechos y libertades de otros.”

Això, portat al cas que ens ocupa, com a mínim comportaria el dret del progenitor sol·licitant a disposar d'una còpia de l'informe de derivació dels serveis socials en allò que afecti les dades personals que li són pròpies.

No obstant això, cal tenir en compte que aquest dret a obtenir una còpia no ha d'afectar negativament als drets i llibertats dels altres (art. 15.4 de l'RGPD). Aquest límit pot tenir rellevància en el cas que ens ocupa respecte a la possibilitat del progenitor sol·licitant d'accedir a informació de terceres persones, com ara la informació de l'altre progenitor i les seves respectives parelles, que pugui contenir l'informe de derivació dels serveis socials.

III

En relació amb la informació relativa als fills menors d'edat no emancipats, aquesta Autoritat ha analitzat en ocasions anteriors el dret dels progenitors titulars de la potestat parental a accedir a la seva informació (entre d'altres, els dictàmens CNS 58/2017, CNS 10/2018 o CNS 9/2019, que es poden consultar al web de l'Autoritat www.apdcat.gencat.cat).

A partir de la informació que es disposa -en particular, del contingut l'informe de derivació elaborat pels serveis socials-, no consta que el progenitor sol·licitant estigui en situació de privació de la potestat parental, o bé en suspensió, en els termes que preveu la normativa. Aquesta circumstància és rellevant des de la perspectiva de la seva possibilitat d'accés a informació relativa als seus fills.

L'article 231-1 del Llibre segon del Codi Civil de Catalunya (d'ara endavant, CCC), disposa que els progenitors són els titulars de la potestat parental respecte els fills menors no emancipats, la qual es pot estendre als fills majors d'edat incapacitats, prorrogant-la o rehabilitant-la.

L'exercici de la potestat parental sobre els fills comporta la representació legal d'aquests (art. 236-18 CCC) llevat en els actes següents (apartat segon de l'art. 236-18 CCC):

“a) Els relatius als drets de la personalitat, llevat que les lleis que els regulin estableixin una altra cosa.

[...]

c) Els actes en què hi hagi un conflicte d'interessos entre ambdós progenitors o entre el progenitor que exerceix la potestat i els fills. [...].”

D'acord amb el que preveu l'article 12.1 de l'LOPDGDD, el dret d'accés es pot exercir directament o a través de representant legal o voluntari. Pel que fa als titulars de la potestat parental, l'article 12.6 de l'LOPDGDD disposa el següent:

“6. En cualquier caso, los titulares de la patria potestad podrán ejercitar en nombre y representación de los menores de catorce años los derechos de acceso, rectificación, cancelación, oposición o cualesquiera otros que pudieran corresponderles en el contexto de la presente ley orgánica. [...].”

Per tant, el progenitor sol·licitant, en la mesura que exerceix la representació legal dels seus fills menors, sobre la base de les previsions de la normativa, ha de poder exercir els drets d'autodeterminació informativa en nom i representació dels fills menors de catorze anys i, en conseqüència, ha de poder tenir accés a l'informe de derivació elaborat pels serveis socials, pel que fa a la seva informació.

Pel que fa als fills menors d'edat però majors de catorze anys, cal avançar que amb caràcter general la conclusió serà la mateixa que el que s'ha exposat pel cas dels menors de catorze anys, tot i que convé fer unes matisacions addicionals.

En aquest punt, cal fer referència a la previsió de l'article 7 de l'LOPDGDD, pel qual:

“1. El tratamiento de los datos personales de un menor de edad únicamente podrá fundarse en su consentimiento cuando sea mayor de catorce años.

Se exceptúan los supuestos en que la ley exija la asistencia de los titulares de la patria potestad o tutela para la celebración del acto o negocio jurídico en cuyo contexto se recaba el consentimiento para el tratamiento.

2. El tratamiento de los datos de los menores de catorce años, fundado en el consentimiento, solo será lícito si consta el del titular de la patria potestad o tutela, con el alcance que determinen los titulares de la patria potestad o tutela.”

Així, en la mesura que la normativa de protecció de dades ha reconegut als menors majors de catorze anys la possibilitat de consentir el tractament de les seves dades, en lògica conseqüència la mateixa normativa reconeix a aquests la capacitat d'exercir els drets d'autodeterminació informativa.

Ara bé, el fet que la normativa prevegi l'exercici dels drets esmentats per part dels menors majors de catorze anys, no ha de portar a concloure que els pares que ostenten la potestat parental no puguin accedir a la documentació del fill menor, fins i tot quan aquest ja és menor major de catorze anys.

Cal afegir que l'article 37.7 de LDOIA preveu que *“Les administracions públiques han de vetllar per la protecció dels infants i els adolescents en el cas de mal ús de la potestat parental, tutelar o de la guarda, i també perquè els pares, els titulars de la tutela o els que en tenen la guarda disposin de les oportunitats i dels mitjans d'informació i formació adequats per a ajudar-los a complir llurs responsabilitats envers els infants i adolescents [...]”*. En aquest punt es podria incloure la necessitat de vetllar perquè els progenitors puguin conèixer les circumstàncies detectades pels serveis socials en relació amb disposar de la informació adequada per ajudar-los a complir llurs responsabilitats com a titulars de la potestat parental.

Per aquests motius, es considera que d'acord amb la normativa esmentada, el progenitor estaria habilitat a accedir a la informació que conté l'informe de derivació dels serveis socials que afecta els fills menors que siguin majors de catorze anys sotmesos a la seva potestat.

Això, sens perjudici que els menors majors de catorze anys també puguin exercir els drets d'autodeterminació informativa directament (entre d'altres, el dret de rectificació, el dret de supressió, el dret d'oposició o el de limitació del tractament).

Ara bé, en qualsevol dels casos, cal tenir en compte que en determinades circumstàncies pot haver-hi un conflicte d'interessos entre ambdós progenitors o entre el progenitor que exerceix la potestat i els fills (apartat segon de l'art. 238-16 CCC). Cal fer avinent que d'acord amb el contingut de l'informe de derivació al qual es pretén accedir, es descriu que la convivència de la unitat familiar és conflictiva, especialment entre els dos progenitors.

En relació amb aquesta circumstància, cal tenir en compte l'article 17.1 de la Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència (LDOIA), segons el qual: *“els infants i els adolescents poden exercir i defensar ells mateixos llurs drets, llevat que la llei limiti aquest exercici. En qualsevol cas, poden fer-ho mitjançant llurs representants legals, **sempre que no tinguin interessos contraposats als propis**”*.

Segons disposa l'article 5 de la LDOIA:

“1. L'interès superior de l'infant o l'adolescent ha d'ésser el principi inspirador i fonamentador de les actuacions públiques.

2. Les normes i les polítiques públiques han d'ésser avaluades des de la perspectiva dels infants i els adolescents, per garantir que inclouen els objectius i les accions pertinents adreçats a satisfer l'interès superior d'aquestes persones. Els infants i els adolescents han de participar activament en aquesta avaluació.

3. L'interès superior de l'infant o l'adolescent ha d'ésser també el principi inspirador de totes les decisions i actuacions que el concerneixen adoptades i dutes a terme pels progenitors, pels titulars de la tutela o de la guarda, per les institucions públiques o privades encarregades de protegir-lo i d'assistir-lo o per l'autoritat judicial o administrativa.

4. Per a determinar l'interès superior de l'infant o l'adolescent se n'han d'atendre les necessitats i els drets, i s'ha de tenir compte la seva opinió, els seus anhels i aspiracions, i també la seva individualitat dins el marc familiar i social”.

D'acord amb aquestes previsions normatives, l'exercici dels drets d'autodeterminació informativa en representació dels menors, que els pares o representants legals han de poder exercir amb caràcter general, pot veure's limitat si els serveis socials consideren que hi ha un conflicte entre aquests i el propi menor, cas en el qual ha de prevaldre el principi general de protecció de l'interès superior del menor (art. 5 LDOIA), en els termes previstos a la normativa.

La prevalença d'aquest principi podria fonamentar la limitació de l'accés dels pares o representants legals a dades del menor.

IV

L'informe de derivació també conté diversa informació dels fills majors d'edat del sol·licitant, de l'altre progenitor, de les parelles d'ambdós i de la filla de l'altra progenitora. Per una banda, informació relativa a dades identificatives i circumstàncies personals -nom i cognoms, data de naixement, DNI, domicili i municipi, telèfons, entre altres-. Per altra banda, l'informe descriu situacions i circumstàncies que afecten principalment als fills del sol·licitant, inclosos els majors d'edat, les quals, sense que hagi de ser objecte d'anàlisi detallat en aquest dictamen, afecten dades mereixedores d'especial protecció per la seva naturalesa, i que poden afectar significativament diferents àmbits personals, com ara el professional, el social o l'esfera íntima dels interessats, així com, en relació només als fills majors d'edat, també es veuen afectades categories especials de dades (art. 9 de l'RGPD), com ara dades relatives a la salut o dades relatives a la vida sexual.

No obstant això, cal fer avinent que, d'acord amb el que es descriu al propi informe, les circumstàncies que es descriuen, incloent-hi la informació mereixedora d'especial protecció i la referent a categories especials de dades personals, hauria estat aportada a l'expedient dels serveis socials pel propi progenitor sol·licitant, o bé per l'altre progenitor. En conseqüència, en la mesura que sigui informació que precisament el mateix progenitor sol·licitant hagi facilitat als serveis socials, a priori no semblaria necessari limitar l'accés per protegir aquesta informació, quan l'origen de la mateixa és la persona que sol·licita la comunicació del document que la conté.

L'informe de derivació també conté dades identificatives relatives a dos menors, diferents dels que s'han analitzat al fonament jurídic anterior, una filla del progenitor sol·licitant i la seva actual parella, i una altra filla de l'actual parella de l'altre progenitor.

També conté les valoracions i accions que han dut a terme els serveis socials municipals en relació amb la situació de conflicte entre ambdós progenitors.

Pel que fa a la informació relativa als fills majors d'edat, encara que no hagi estat aportada pel progenitor sol·licitant, cal tenir en compte que en virtut del que preveu l'article 15 de l'RGPD l'interessat té dret a conèixer la informació que pugui afectar-lo. I en aquest sentit, és evident que en el cas que ens ocupa la informació que conté l'informe de derivació, el qual té com a objectiu informar a l'EAIA de determinades circumstàncies que podrien justificar la seva intervenció en defensa dels interessos dels menors, és informació que afecta el progenitor com a titular de la potestat parental sobre els seus fills menors, atès que el que s'analitza a l'informe és precisament la seva situació com a titular de la potestat parental. Per tant, accedir a aquesta informació formaria part del dret d'accés del progenitor.

Certament, des de la perspectiva dels fills majors d'edat, atorgar l'accés a determinada informació pot afectar significativament als seus drets i llibertats, especialment en el cas de la informació que no hagi aportat el progenitor sol·licitant. No obstant això, en el cas particular, ateses les circumstàncies que concorren i la finalitat de l'informe de derivació, així com els efectes que pot tenir sobre el sol·licitant el fet que l'EAIA incoï un expedient arran de la informació que es recull a l'informe, es considera que el dret d'accés del sol·licitant a conèixer les situacions i circumstàncies que es descriuen a l'informe i poder defensar els seus drets relatius a la potestat parental davant les autoritats competents ha de prevaldre sobre el dret a la protecció de dades dels seus fills majors d'edat.

I, en relació amb l'origen d'aquesta informació, cal acudir a la previsió de l'article 15.1.g) de l'RGPD, pel qual l'interessat té dret a conèixer qualsevol informació disponible sobre l'origen de les dades que l'afecten. Com ha fet avinent aquesta Autoritat en anteriors ocasions, a través del dret d'accés l'interessat no només té dret a conèixer la informació directa sobre la seva persona que estigui tractant el responsable del tractament, sinó que també té dret a conèixer l'origen de la informació, entre altres aspectes. Això podria incloure la identificació de la persona que ha aportat aquesta informació, sigui l'altre progenitor, un tècnic dels serveis socials, la seva parella, un dels seus fills, etc.

El dret d'accés no pot afectar negativament als drets i llibertats de tercers (art. 15.4 de l'RGPD). No obstant això, en el cas que ens ocupa no es considera que hagin circumstàncies que justifiquin la necessitat de limitar l'accés a la informació relativa a l'origen.

En relació amb l'accés a les dades personals referents a l'altre progenitor, es considera que l'accés al seu nom i cognoms, no plantejaria cap problema des de la perspectiva de la protecció de dades, en la mesura que d'acord amb el que preveu l'article 236-8 del CCC, ambdós progenitors exerceixen la potestat parental respecte als fills conjuntament. En aquest sentit, des de la perspectiva del dret d'accés del progenitor sol·licitant, l'accés a aquesta informació es considera que pertany a la informació que l'és pròpia i, a priori, no hi ha motius per limitar el seu accés.

Ara bé, pel que fa a les dades de contacte de l'altre progenitor, la ingerència al seu dret de protecció de dades és major, en especial si tenim en consideració la situació de conflicte a la qual fa referència l'informe de derivació. Per altra banda, a la vista del contingut de l'informe, no sembla que aquesta informació tingui cap rellevància en l'anàlisi de la situació analitzada a l'informe (i per tant en la situació del progenitor sol·licitant). Per aquest motiu, i d'acord amb l'article 15.4 de l'RGPD, es considera que cal limitar l'accés a les dades de contacte de l'altre progenitor.

Per últim, d'acord amb el que s'ha exposat, l'informe de derivació també inclou informació relativa a les parelles d'ambdós progenitors, així com les dades de les dues menors (una filla del progenitor sol·licitant i la seva actual parella, i l'altra filla de l'actual parella de l'altre progenitor).

Pel que fa a les dades personals de la parella del progenitor sol·licitant, i de la filla d'ambdós, des de la perspectiva de l'exercici del dret d'accés, és informació que pertany al propi sol·licitant l'accés el qual, a priori, no caldria limitar a la vista de la informació que es disposa.

En el cas de les dades referents a la parella de l'altre progenitor (respecte del qual es recull el nom i cognoms, any de naixement, núm. de DNI, domicili i telèfon) , i la filla d'aquest (respecte de la qual només es recull el nom), ateses les circumstàncies que concorren (aquestes dades només s'inclouen a l'informe per descriure la situació actual al genograma però no tenen rellevància en la situació descrita a l'informe), es considera que ha de prevaldre el dret a la protecció de dades d'aquests sobre el dret d'accés del progenitor sol·licitant, en la mesura que la ingerència que comportaria l'accés seria superior al benefici que pot comportar.

Conclusions

El progenitor sol·licitant té dret a accedir a una còpia de l'informe de derivació elaborat pels serveis socials, llevat de la informació que faci referència a les dades de contacte de l'altre progenitor, així com les dades de la parella d'aquest i la seva filla. Això, llevat que respecte la informació que afecta els fills menors, es pugui haver de restringir també l'accés en el cas que els serveis socials detectin que hi ha una situació de conflicte entre els interessos del progenitor sol·licitant i els dels fills menors que ho justifiqui.

Barcelona, 2 de setembre de 2021